ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdy a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobce: **V. H.,** zastoupen Mgr. Pavlem Maršálkem, advokátem se sídlem Vrchlického 802/46, Liberec, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 20. 4. 2021, č. j. 60 Az 9/2021 – 22,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 20. 4. 2021, č. j. 60 Az 9/2021 – 22, **se ruší.**

II. Rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 16. 2. 2021, č. j. OAM-173/LE-VL17-VL16-2020, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.

III. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 6 800 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jeho právního zástupce Mgr. Pavla Maršálka, advokáta.

Odůvodnění:

I.
Průběh dosavadního řízení

[1] Žalobou podanou dne 5. 3. 2021 ke Krajskému soudu v Plzni se žalobce domáhal zrušení rozhodnutí ze dne 16. 2. 2021, č. j. OAM-173/LE-VL17-VL16-2020, jímž žalovaný

jeho žádost o udělení mezinárodní ochrany podle § 16 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“), zamítl jako zjevně nedůvodnou.

[2] Ze správního spisu vyplynulo, že žalobce podal dne 8. 12. 2020 žádost o udělení mezinárodní ochrany. Žalobce je ukrajinské státní příslušnosti i národnosti, pravoslavného vyznání a v zemi původu naposledy žil ve městě Dobromyl ve Lvovské oblasti. Je dle své výpovědi stoupencem bývalého ukrajinského prezidenta Viktora Janukovyče, resp. současného opozičního bloku, byť není jeho aktivním členem. Žalobce do České republiky přicestoval v prosinci 2019, předtím pracoval v Polsku. K důvodům své žádosti o udělení mezinárodní ochrany žalobce sdělil, že v zemi původu měl problémy s ukrajinskými nacionalisty kvůli svému politickému přesvědčení, tedy tomu, že je stoupencem proruské orientace země. V roce 2018 a 2019 se účastnil protestních akcí opozičního bloku v Kyjevě a ve Lvově. Poté mu organizace Pravý sektor vyhrožovala a požadovala po něm peníze. Několikrát byl zajištěn policií, ale vždy byl do dvou dnů propuštěn. Příslušníci Pravého sektoru byli rovněž vícekrát u něj doma, zbili ho a vyhrožovali jemu i jeho rodičům, že nejsou Ukrajinci, když vystupují proti Ukrajině. Rodiče si stěžovali na policii, ale nedostali žádnou odpověď. Stejně tak žalobce napsal oznámení na policii, ale policejní vyšetřovatel mu oznámil, že s tím nemůže nic dělat. Žalobce je proto přesvědčen o tom, že by se se svými problémy nemohl obrátit na policii. Dále žalobce vyjádřil obavy z odvedení do armády, jelikož mu již dvakrát nebo třikrát přišel povolávací rozkaz. Jeho kamaráda z dětství odvedli v roce 2018 do armády a za dva měsíce mu přišel dopis, že je nezvěstný. Žalobce je však přesvědčen, že jej zabili.

[3] Zmiňovaným rozhodnutím ze dne 16. 2. 2021, č. j. OAM-173/LE-VL17-VL16-2020, žalovaný zamítl žádost žalobce dle § 16 odst. 2 zákona o azylu jako zjevně nedůvodnou. Žalovaný při posuzování žádosti žalobce o udělení mezinárodní ochrany vyšel z toho, že Ukrajina v době jeho rozhodování byla (s výjimkou poloostrova Krym a částí Doněcké a Luhanské oblasti pod kontrolou proruských separatistů) tzv. bezpečnou zemí původu ve smyslu § 2 odst. 1 písm. k) zákona o azylu, přičemž žalobce neprokázal, že Ukrajinu v jeho případě nelze za bezpečnou zemi původu považovat. Žalobce měl dle žalovaného v případě jakýchkoliv problémů možnost využít ochrany ukrajinských orgánů, a to Úřadu ombudsmana či Státního úřadu pro vyšetřování. Dle žalovaného není ani snaha vyhnout se nástupu do armády sama o sobě důvodem k udělení mezinárodní ochrany. Žalovaný proto shledal naplnění podmínek pro aplikaci § 16 odst. 2 zákona o azylu a žádost žalobce zamítl jako zjevně nedůvodnou.

[4] Proti rozhodnutí žalovaného podal žalobce žalobu, kterou Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 20. 4. 2021, č. j. 60 Az 9/2021 – 22, zamítl. Krajský soud předně konstatoval, že žalobce jakožto žadatel o mezinárodní ochranu přicházející z bezpečné země původu musí prokázat, že v jeho případě nelze Ukrajinu za bezpečnou zemi původu považovat, a svým tvrzením tak utváří rámec pro zjišťování skutkového stavu. Pokud žalobce neuplatnil právně relevantní důvody pro udělení mezinárodní ochrany, nemá žalovaný povinnost je domýšlet ani zjišťovat. Krajský soud se následně zabýval otázkou, zda se žalovaný dopustil pochybení, pokud žádost žalobce posoudil jako zjevně nedůvodnou dle § 16 odst. 2 zákona o azylu.

[5] Krajský soud konstatoval, že žalovaný vyšel z toho, že dle § 2 bodu 24 vyhlášky č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon o dočasné ochraně cizinců (dále jen „vyhláška č. 328/2015 Sb.“), Česká republika v době vydání jeho rozhodnutí považovala Ukrajinu, s výjimkou poloostrova Krym anektovaného Ruskou federací a částí Doněcké a Luhanské oblasti pod kontrolou proruských separatistů, za bezpečnou zemi původu. Žalovaný si pro posouzení politické a bezpečnostní situace na Ukrajině opatřil podklady, na jejichž základě dospěl k závěru, že Ukrajina, včetně Lvovské oblasti, z níž žalobce pochází, byla bezpečnou zemí původu (žalovaný ovšem v napadeném rozhodnutí nesprávně uváděl, že žalobce pochází z města Glinsk v Kirovohradské oblasti – pozn. NSS). Žalobce pochází z oblasti, která byla plně pod kontrolou ukrajinské vlády, nebyla dotčena válečným konfliktem tehdy probíhajícím na východu země, nevztahovala se tedy na ni výjimka definovaná v uvedené vyhlášce a návrat žalobce do země původu by tak byl zcela bezpečný. Krajský soud žádné pochybení žalovaného v tomto směru neshledal. Žalobce neprokázal, že Ukrajinu v jeho případě za bezpečnou zemi považovat nelze. Žalovaný proto správně postupoval podle § 16 odst. 2 zákona o azylu a jeho žádost zamítl jako zjevně nedůvodnou. Žalobce ani v žalobě závěr žalovaného o tom, že i v jeho případě je Ukrajina bezpečnou zemí, nerozporoval.

[6] Krajský soud uzavřel, že z důvodu aplikace § 16 odst. 2 zákona o azylu nemusel žalovaný v souladu s § 16 odst. 3 zákona o azylu posuzovat, zda existují jednotlivé důvody pro udělení mezinárodní ochrany, a to ani důvody pro udělení humanitárního azylu dle § 14 zákona o azylu. Krajský soud zdůraznil, že k legalizaci pobytu na území České republiky slouží instituty, které poskytuje zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. Krajský soud se domnívá, že pokud by Ukrajina nebyla pro žalobce bezpečnou zemí původu, požádal by o mezinárodní ochranu při první možnosti, tedy již v Polsku, kde pracoval, nikoliv až v reakci na své vyhoštění, resp. zajištění pro nelegální pobyt na území České republiky. Krajský soud neshledal v napadeném rozhodnutí žádné nedostatky, jelikož žalovaný postupoval v souladu se zákony, opatřil si dostatečné podklady a přihlédl ke všemu, co v řízení vyšlo najevo.

II.
Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[7] Žalobce (stěžovatel) napadl rozsudek krajského soudu kasační stížností z důvodů, které lze podřadit pod § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s.

[8] Stěžovatel v prvé řadě zopakoval důvody, které ho vedly k podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Zdůraznil především to, že je odpíračem vojenské služby, jelikož je hluboce věřící a nasazení v bojích je proti jeho náboženskému i politickému přesvědčení. Dále namítal, že žalovaný se nesmí otázky, zda lze vyvrátit domněnku bezpečnosti země původu, zbavit pouze konstatováním, že tato domněnka nebyla vyvrácena, aniž by učinil jakékoliv kroky ke zjištění, zda neexistují alespoň náznaky, že by mělo dojít k meritornímu posouzení. Dle stěžovatele nebylo možné Ukrajinu označit v jeho případě za bezpečnou zemi původu, jelikož žalovaný neučinil žádné zjištění týkající se vojenské služby a praxe nakládání s odpírači vojenské služby na Ukrajině.

[9] Stěžovatel namítá, že žalovaný i krajský soud nesprávně označili jako důvod jeho žádosti o udělení mezinárodní ochrany snahu legalizovat si pobyt, což však stěžovatel nikdy netvrdil. S odkazem na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 6. 2019, č. j. 8 Azs 27/2019 – 52 (všechna zde zmiňovaná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), stěžovatel upozornil, že snaha legalizovat si pobyt je obsažena v každé žádosti o mezinárodní ochranu a nemůže mu proto být k tíži. Žalovaný místo posouzení skutečných stěžovatelových tvrzení, která stěžovatel označil za důvody své žádosti, pouze konstatoval, že stěžovatel tuto žádost podal za účelem legalizovat si pobyt v České republice.

[10] Stěžovatel se domnívá, že pokud v rámci řízení o udělení mezinárodní ochrany uvede skutečnosti, které by mohly vyvolat podezření, že mu hrozí pronásledování či vážná újma, je třeba, aby se žalovaný těmito skutečnostmi důkladně zabýval a dostatečně své rozhodnutí odůvodnil. Žalovaný se však s tvrzeními, která v rámci správního řízení stěžovatel uvedl, nevypořádal a pouze konstatoval, že stěžovatel neprokázal, že Ukrajinu nelze považovat za bezpečnou zemi původu, což je v rozporu s obecnou povinností odůvodnění rozhodnutí i se samotným smyslem vypořádání tvrzených skutečností žadatele v řízení o udělení mezinárodní ochrany.

[11] Vzhledem k uvedenému stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

[12] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti popřel oprávněnost kasačních námitek, neboť je přesvědčen o tom, že napadené rozhodnutí bylo vydáno v souladu se zákonem o azylu i správním řádem a je rovněž podloženo relevantními podklady. Žalovaný konstatoval, že tvrzení stěžovatele nelze řadit mezi azylově relevantní důvody, přičemž své rozhodnutí žalovaný podrobně, jasně a srozumitelně odůvodnil. Žalovaný odkázal na své vyjádření k žalobě, zcela se ztotožnil s rozsudkem krajského soudu a navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

III.
Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[13] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti. Pokud jde o včasnost kasační stížnosti, krajský soud stěžovateli doručoval napadený rozsudek do zařízení pro zajištění cizinců, kde měl stěžovatel v té době pobývat. Zásilka byla krajskému soudu vrácena s tím, že se zde stěžovatel nenachází. Krajský soud proto zjišťoval aktuální místo pobytu stěžovatele, což se mu však nepodařilo. Krajský soud tak s ohledem na to, že pobyt stěžovatele nebyl znám, usnesením ze dne 11. 5. 2021, č. j. 60 Az 9/2021 – 34, podle § 29 odst. 3 o. s. ř. ve spojení s § 64 s. ř. s. ustanovil stěžovateli opatrovníka, Organizaci pro pomoc uprchlíkům, z. s. Společně s usnesením o ustanovení opatrovníka doručil krajský soud Organizaci pro pomoc uprchlíkům, z. s., dne 13. 5. 2021 i napadený rozsudek.

[14] Usnesení o ustanovení opatrovníka účastníku, jehož pobyt není znám, je však dle § 50b odst. 4 písm. c) o. s. ř. třeba také vyvěsit na úřední desce soudu s tím, že dle § 50l odst. 1 o. s. ř. platí, že bylo doručeno účastníkovi, jehož pobyt není znám, desátým dnem po vyvěšení. Ze spisu krajského soudu nevyplývá, že by došlo k vyvěšení usnesení o ustanovení opatrovníka stěžovateli na úřední desce soudu, proto nedošlo ke vzniku

opatrovnictví ani k řádnému doručení napadeného rozsudku opatrovníkovi. Součástí spisu krajského soudu je však potvrzení o přijetí zásilky dle § 50f odst. 4 o. s. ř. ze dne 19. 5. 2021, ze kterého vyplývá, že stěžovatel se toho dne dostavil ke krajskému soudu a osobně převzal zásilku, jež obsahovala napadený rozsudek. Stěžovateli tak byl napadený rozsudek doručen dne 19. 5. 2021 (téhož dne též nabyl právní moc, byť je na prvopisu rozsudku nesprávně vyznačena doložka právní moci datem 13. 5. 2021). Vzhledem k tomu, že kasační stížnost stěžovatel podal u Nejvyššího správního soudu dne 1. 6. 2021, je kasační stížnost podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozsudku krajského soudu (§ 106 odst. 2 s. ř. s.).

[15] Stejně tak jsou splněny ostatní formální náležitosti kasační stížnosti, jelikož kasační stížnost je podána osobou oprávněnou vzhledem k tomu, že stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.), a je zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

[16] Nejvyšší správní soud se dále ve smyslu § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Výklad zákonného pojmu „*přesah vlastních zájmů stěžovatele*“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publ. pod č. 933/2006 Sb. NSS. O přijatelnou kasační stížnost se podle tohoto usnesení může jednat v následujících typových případech:

1) Kasační stížnost se dotýká *právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu.*

2) Kasační stížnost se týká *právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně.* Rozdílnost v judikatuře přitom může vyvstat na úrovni krajských soudů i v rámci Nejvyššího správního soudu.

3) Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit *judikatorní odklon*, tj. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně.

4) Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno *zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně právního postavení stěžovatele.*

[17] Nejvyšší správní soud ovšem v rozsudku ze dne 11. 3. 2022, č. j. 6 Azs 306/2021 - 49, uvedl, že výklad provedený ve shora citovaném usnesení není plně využitelný, zvažuje-li Nejvyšší správní soud, zda je třeba výjimečně prolomit pravidla stanovená v § 75 odst. 1 a § 109 odst. 5 s. ř. s. a přihlédnout při posuzování kasační stížnosti ke skutečnostem, které nastaly až po vydání rozhodnutí krajského soudu, aby bylo zajištěno dodržení norem požívajících aplikační přednost ve smyslu čl. 10 Ústavy, jimiž ve věcech mezinárodní ochrany budou zejména čl. 2 a 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, resp. zásada *non-refoulement*. V těchto případech je třeba se s otázkou, zda je prolomení namístě, věcně vypořádat buď v rámci hodnocení přijatelnosti (viz např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 6. 2017, č. j. 9 Azs 14/2017 – 30),

nebo shledat přijatelnost kasační stížnosti a uvedené otázce se věnovat v rámci meritorního přezkumu (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 2. 2021, č. j. 2 Azs 214/2020 – 46). Také při aplikaci § 104a s. ř. s. je totiž třeba postupovat tak, aby byly dodrženy mezinárodní závazky České republiky plynoucí z čl. 2 a 3 Úmluvy a zásady *non-refoulement* (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 3. 2022, č. j. 9 Azs 13/2022 – 32, nebo ze dne 14. 4. 2022, č. j. 5 Azs 212/2020 – 44).

[18] V nyní posuzované věci Nejvyšší správní soud shledal, že je nezbytné přihlédnout ke skutečnostem, k nimž došlo až po vydání rozhodnutí krajského soudu, a že ve světle těchto skutečností je kasační stížnost přijatelná.

[19] Skutečnost, že na Ukrajině došlo ke zcela zásadní změně situace způsobené invazí ozbrojených sil Ruské federace, která byla zahájena dne 24. 2. 2022 a která vyvolala brutální válečný konflikt, v jehož důsledku na Ukrajině denně umírají civilisté a do Evropy z této země proudí miliony válečných uprchlíků (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 3. 2022, č. j. 10 Azs 537/2021 – 31), je k okamžiku rozhodování Nejvyššího správního soudu všeobecně známou skutečností, kterou není třeba prokazovat.

[20] V době rozhodování krajského soudu, tj. dne 20. 4. 2021, však situace na Ukrajině nebyla takto vyhrocena a nedalo se hovořit o ozbrojeném konfliktu, který by zasahoval celé její území. Otázkou, zda a za jakých okolností má Nejvyšší správní soud povinnost vzít v potaz válku na Ukrajině, která vypukla během řízení o kasační stížnosti ve věci mezinárodní ochrany, se Nejvyšší správní soud zabýval v již zmíněném v rozsudku ze dne 10. 3. 2022, č. j. 10 Azs 537/2021 – 31, v němž konstatoval:

„Základním pravidlem rozhodování správních soudů je přezkum rozhodnutí správního orgánu na základě skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s. ř. s.). Citované pravidlo odráží přezkumný charakter správního soudnictví. V řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu (§ 65 a násl. s. ř. s.) správní soudy posuzují to, zda správní orgán na základě skutečností, v té době existujících a řádně a v potřebném rozsahu zjištěných, a na základě právního stavu platného v době jeho rozhodování rozhodl po právu. Rozhodování soudu není dalším stupněm správního řízení.

Z tohoto obecného pravidla však existují výjimky, vyžadované ústavním pořádkem, mezinárodním právem či právem EU, a to i v situaci pozdějších změn skutkového stavu. K prolomení § 75 odst. 1 s. ř. s. však soudy přistupují s obezřetností (srov. k tomu obecně rozsudek ze dne 9. 9. 2020, čj. 6 Afs 176/2019-31, body 20 až 24)

Jedna z těchto výjimek plyne z práva EU, konkrétně ze směrnice 2013/32/EU (tzv. procedurální směrnice). Podle čl. 4[6] odst. 3 směrnice platí, že členské státy zajistí, aby účinný opravný prostředek obsahoval úplné a ex nunc posouzení jak skutkové, tak právní stránky, včetně případného posouzení potřeby mezinárodní ochrany podle směrnice 2011/95/EU, a to alespoň v řízeních o opravném prostředku u soudu prvního stupně. Tento požadavek práva EU je tedy přímo použitelný na řízení před krajským soudem, nestanoví však povinnost zajistit stejný procesní komfort též pro řízení před NSS [srov. k tomu např. rozsudek NSS ze dne 26. 11. 2015, čj. 10 Azs 194/2015-32, body 22 až 24, nález ze dne 12. 4. 2016, sp. zn.*

* Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany, Úř. věst. L 180, 29. 6. 2013, s. 60-95

I. ÚS 425/16 (N 66/81 SbNU 153), body 24 až 35, případně rozsudek NSS ze dne 19. 10. 2021, čj. 1 Azs 292/2021-51, body 28 až 30].

Další výjimky plynou z práva na život a ochranu zdraví člověka, chráněných ústavou i mezinárodním právem (např. v čl. 2 a 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod). Rozšířený senát k tomu již před jedenácti lety poznamenal, že soud nemůže přehlédnout (bez ohledu na obsah žaloby či kasační stížnosti), pokud by byly dány důvody k ochraně žalobce před hrozící vážnou újmou v zemi původu, které žalovaný nezohlednil za situace, kdy již nepřichází v úvahu žádné další řízení, v němž by mohla být ochrana poskytnuta. Pokud má tedy například soud k dispozici poznatky o tom, že žadateli je nezbytné poskytnout doplňkovou ochranu podle § 14a zákona o azylu, neboť její neposkytnutí by bylo narušením zásady non-refoulement a ochranu již nelze poskytnout v jiném řízení, rozhodnutí žalovaného zruší, aniž by taková skutečnost musela být vůbec výslovně namítána (usnesení rozšířeného senátu ze dne 8. 3. 2011, čj. 7 Azs 79/2009-84, č. 2288/2011 Sb. NSS, bod 23).

Podobně i novější judikatura uvádí, že soud včetně NSS bude povinen prolomit pravidlo stanovené v § 75 odst. 1 s. ř. s. z důvodu možného porušení Úmluvy pouze ve výjimečných případech (v rozsudku ze dne 4. 2. 2013, čj. 8 Azs 27/2012-65, bylo konkrétně v sázce právo na respektování rodinného a soukromého života dle čl. 8 Úmluvy). A to tehdy, pokud (1) stěžovatel v řízení před soudem uvede skutečnosti, které nastaly až po právní moci rozhodnutí správního orgánu, (2) tyto skutečnosti nebyly bez vlastního zavinění stěžovatele předmětem zkoumání správního orgánu, (3) zároveň se o těchto skutečnostech lze domnívat, že by mohly být relevantní pro možné udělení doplňkové ochrany, a (4) soud neshledá dostatečné záruky, že tyto nové skutečnosti budou dodatečně posouzeny v novém správním řízení (...).

Jistě i v nynější věci by bylo možné stěžovatele odkázat na to, aby podal novou žádost o mezinárodní ochranu. V sázce je však, na rozdíl od věci 8 Azs 27/2012, ochrana života stěžovatele, nikoli „jen" ochrana rodinného a soukromého života. Azylový příběh stěžovatele nezakládá na první pohled žádost zjevně nedůvodnou. Nynější situace na Ukrajině je nadto, jak již NSS podotkl výše, bezprecedentní. Nedá se srovnávat s ničím, čemu doposavad azylová judikatura NSS čelila. Na Ukrajině probíhají intenzivní boje, milióny ukrajinských uprchlíků již dorazily do Evropy či jsou na cestě. Rovněž české orgány řeší potřeby velkého množství uprchlíků z Ukrajiny, zajišťují jejich pobytový titul a otázky související. Právě proto také vláda dne 2. 3. 2022 přijala – z důvodu nutnosti reagovat na migrační vlnu velkého rozsahu – usnesení o vyhlášení nouzového stavu pro území České republiky (č. 43/2022 Sb.). O dva dny později přijala Rada EU rozhodnutí 2022/382, kterým stanovila, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny a zavedla jejich dočasnou ochranu.[**]

Za této specifické situace není namístě odkazovat stěžovatele na možnost podat si novou žádost o mezinárodní ochranu. (...)"

[21] Nejvyšší správní soud dospěl v souladu se svými dalšími nedávnými rozhodnutími (viz rozsudky ze dne 25. 3. 2022, č. j. 8 Azs 336/2021 – 33, ze dne 24. 3. 2022, č. j. 1 Azs 36/2022 – 31, ze dne 31. 3. 2022, č. j. 9 Azs 13/2022 – 32, ze dne 8. 4. 2022, č. j. 5

[**] Prováděcí rozhodnutí Rady (EU) 2022/382 ze dne 4. března 2022, kterým se stanoví, že nastal případ hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny ve smyslu článku 5 směrnice 2001/55/ES, a kterým se zavádí jejich dočasná ochrana. Úř. věst. L 71, 4. 3. 2022, s. 1-6

Azs 86/2021 – 33, ze dne 14. 4. 2022, č. j. 5 Azs 212/2020 – 44, ze dne 22. 4. 2022, č. j. 5 Azs 218/2020 – 28 a č. j. 5 Azs 227/2020 – 52, či ze dne 29. 4. 2022, č. j. 5 Azs 280/2020 – 32, č. j. 5 Azs 132/2021 – 58 a č. j. 5 Azs 217/2021 – 50) k závěru, že ani v nyní posuzované věci není vzhledem k bezprecedentní situaci na Ukrajině namístě stěžovatele odkázat na možnost podat novou žádost o udělení mezinárodní ochrany či na využití institutu dočasné ochrany ve smyslu zákona č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, u něhož navíc nelze předjímat, že se bude i na stěžovatele, který na území ČR přicestoval dlouho před 24. 2. 2022, skutečně vztahovat.

[22] V nyní posuzované věci žalovaný zamítl žádost stěžovatele jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 2 zákona o azylu, jelikož Ukrajina byla s účinností ode dne 23. 3. 2019, s výjimkou území tehdy kontrolovaných Ruskou federací, resp. proruskými separatisty, zařazena na seznam tzv. bezpečných zemí původu obsažený ve vyhlášce č. 328/2015 Sb. Jak již však konstatoval Nejvyšší správní soud v citovaném rozsudku ze dne 10. 3. 2022, č. j. 10 Azs 537/2021 – 31, od 24. 2. 2022 již Ukrajina bezpečnou zemí původu není a danou vyhlášku již nelze nadále ve vztahu k Ukrajině použít. Byť se ukrajinským ozbrojeným silám od té doby podařilo z Kyjevské, Černihivské a Sumské oblasti invazní vojska Ruské federace vytlačit a odhalit tak rozsah zcela mimořádné devastace těchto území, včetně nespočetných obětí nejen bojových operací, ale i vražd, mučení a dalších zločinů spáchaných příslušníky invazních vojsk na místním civilním obyvatelstvu, boje na východě a jihu země pokračují se zesilující intenzitou. Ani střední a západní část Ukrajiny nezůstala válkou nedotčena, byť zde prozatím přímé pozemní ozbrojené střety neprobíhají, nicméně řada míst v těchto oblastech se stává cílem ruských raketových či leteckých útoků, které si již rovněž vyžádaly oběti i z řad civilního obyvatelstva. To se týká i Lvovské oblasti, ze které pochází stěžovatel.

[23] S ohledem na zásadní změnu bezpečnostní situace v zemi původu bude nyní povinností žalovaného, aby se žádostí stěžovatele meritorně zabýval, jelikož není nadále na místě, aby postupoval podle § 16 odst. 2 zákona o azylu vzhledem k tomu, že Ukrajinu již nelze považovat za bezpečnou zemi původu. Je tedy třeba, aby se žalovaný vzhledem k aktuální bezpečnostní situaci v zemi původu stěžovatele zabýval mj. podmínkami pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a 2 písm. c) zákona o azylu, vedle toho by měl též, vzhledem k vysloveným obavám stěžovatele, zohlednit z hlediska zcela nových podmínek případnou brannou povinnost stěžovatele (je obecně známo, že bezprostředně po invazi došlo k vyhlášení válečného stavu na Ukrajině a k tomu, že mužům mezi 18 a 60 lety ukrajinské orgány neumožnují opustit zemi za tím účelem, aby mohli být v případě potřeby povoláni k obraně vlasti) a jeho možné zapojení do nynějšího ozbrojeného konfliktu, přičemž je nutné zdůraznit, že nucený výkon vojenské služby za ozbrojeného konfliktu, příp. hrozba nepřiměřených sankcí za jeho odmítnutí (i z náboženských důvodů, které namítá stěžovatel) je primárně relevantní z hlediska možných důvodů pro udělení azylu dle § 12 písm. b) zákona o azylu (viz např. podrobný popis těchto důvodů v recentním rozsudku Nejvyššího správního ze dne 10. 12. 2021, č. j. 5 Azs 19/2020 – 45).

[24] Konečně bude též nutné, aby žalovaný důkladně zhodnotil z hlediska zejména § 12 písm. b) zákona o azylu ve světle nové situace, která se projevuje rovněž dalším vyhrocením už dříve napjatých vztahů mezi ukrajinskými občany, kteří podporují proevropskou, nebo naopak proruskou orientaci země, stěžovatelova tvrzení o tom, že mu

v zemi původu hrozí pronásledování za jeho politické, konkrétně proruské, postoje a aktivity, a to ze strany nestátních původců pronásledování (příslušníků či stoupenců tzv. Pravého sektoru), proti němuž mu ukrajinské státní orgány nejsou ochotny ani schopny poskytnout dostatečnou ochranu. Tento závěr stěžovatel dokládal konkrétními tvrzeními o přístupu policie k vyhrožování i fyzickému násilí, kterého se na něm osoby hlásící se k Pravému sektoru měly dopouštět. Je třeba přisvědčit stěžovateli, že žalovaný i krajský soud, aniž by dosud jakkoli zpochybnili hodnověrnost azylového příběhu stěžovatele (pouze poukázali na to, že stěžovatel požádal o mezinárodní ochranu až v souvislosti se svým vyhoštěním, což ovšem skutečně samo o sobě hodnověrnost jeho tvrzení nevylučuje) se uvedené, nanejvýš azylově relevantní otázce, věnovali ve svých rozhodnutích, i z hlediska právního rámce § 16 odst. 2 zákona o azylu, zcela nedostatečně, resp. nevěnovali se mu v podstatě vůbec. Tím spíše tak bude muset žalovaný učinit v dalším řízení, kdy bude muset žádost stěžovatele posoudit v plném rozsahu z hlediska všech v úvahu přicházejících forem mezinárodní ochrany.

[25] Nejvyšší správní soud uzavírá, že je na žalovaném, aby znovu posoudil žádost stěžovatele ve světle aktuální situace na Ukrajině a z ní vyplývajících důsledků a rovněž i z hlediska veškerých dosud nastalých rozhodných skutečností, které by mohly odůvodňovat udělení mezinárodní ochrany.

IV.
Závěr a náklady řízení

[26] Nejvyšší správní soud z uvedených důvodů v souladu s § 110 odst. 1 a 2 písm. a) ve spojení s § 78 odst. 1 a 4 s. ř. s. zrušil rozsudek krajského soudu i rozhodnutí žalovaného a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. V něm bude žalovaný, jak již bylo uvedeno, postupovat podle závazného právního názoru vysloveného v tomto rozsudku Nejvyššího správního soudu [§ 110 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 78 odst. 5 s. ř. s.].

[27] Podle § 110 odst. 3 věty druhé s. ř. s. rozhodne Nejvyšší správní soud v případě, že zruší podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. rozhodnutí žalovaného, o nákladech řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení před krajským soudem. Náklady řízení tvoří v tomto případě jeden celek a Nejvyšší správní soud tak rozhodl o jejich náhradě výrokem vycházejícím z § 60 odst. 1 s. ř. s. Stěžovatel byl na základě rozsudku Nejvyššího správního soudu ve věci úspěšný, má tedy vůči neúspěšnému žalovanému právo na náhradu důvodně vynaložených nákladů.

[28] Stěžovatel ovšem byl ve smyslu § 11 odst. 2 písm. i) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, v relevantním znění, osvobozen od placení soudního poplatku v řízení o žalobě i o kasační stížnosti a z obsahu spisu krajského soudu je patrné, že v řízení před krajským soudem nebyl zastoupen, a ani nedoložil, že by mu v souvislosti s tímto řízením vznikly jakékoli jiné náklady. Stěžovatel však vynaložil náklady na své zastoupení v řízení před Nejvyšším správním soudem, kde byl zastoupen advokátem Mgr. Pavlem Maršálkem, proto mu náleží náhrada nákladů spojených s tímto zastoupením; pro určení její výše se použije v souladu s § 35 odst. 2 s. ř. s. vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“).

[29] Náklady stěžovatele na řízení o kasační stížnosti spočívají v částce odpovídající odměně advokátovi ve výši 2 x 3 100 Kč za dva úkony právní služby, tj. převzetí a přípravu zastoupení a podání kasační stížnosti [§ 7 bod 5, § 9 odst. 4 písm. d) a § 11 odst. 1 písm. a) a d) advokátního tarifu], a dále v paušální náhradě hotových výdajů advokáta ve výši 2 x 300 Kč za tyto úkony (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Celkem tedy přísluší stěžovateli náhrada nákladů řízení ve výši 6 800 Kč. K její úhradě stanovil Nejvyšší správní soud žalovanému přiměřenou lhůtu.

P o u č e n í :
Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 3. května 2022

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu